

sekwenie uit,
zinnigheid ligt,
minarie, waar-
erden en aan
ben te danken,
lijk seminarie
langzamerhand

arie op, naar
eit.

slag der Gere-
nige uitkomst,
l geraakt, dat
enteele refor-
ve leeraren in

dstrekte waar-

orkelijke Theo-
ie of een Vrije
orden besmet,
ie voeren: bij

van de waar-

over het beeld
yper gebruikt,
te bedienen,
igheid in de
gische School
niversiteit als

de Vrije Uni-
dezelfde dien-

net dit beeld
Theol. School,
der Vrije Uni-
acht.

op de veilig-

, dat ook niet
veiligheid kan

loed.

zeer te lijden

daarover ge-

een en ander

in eenige dio-
zich een der-
diocesen moe-

t het er anders

dikanten-over-
Wij zijn het
ing niet eens,
behooren wil-
lange en vele

or de veelheid
meer danken

Dienaren des
l waleens be-

nog niet zoo
onze kerken

achtteren ge-
h meer in ge-
een bedankje

bestaat er dan
ler u om den
maar toch

opdat wij den
uitredding niet

an Rhijn, die
tisme van de
kerk den ver-
wij, voor onze

ologische stu-
n uit de belet
noeml, voor

telkom hreien.

idere vreugde,
en zonen voor

missen.
meergegoeden

gezinnen een-
iken.

waarin er om
nen geen lust
het Woord te

De oorzaken zijn dikwijls te vermoeden, niet te grijpen.

En wanneer ze aanwijsbaar zijn, staat men voor de moeilijkheid hoe ze uit den weg te ruimen.

Toch is dit een zaak, die ons geen rust mag gunnen.

We moeten er mee werkzaam zijn.

In het gebied.

Doch ook met de daad.

HEPP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Persstemmen.

Vrije Theologische School van de Presbyterianen in Amerika.

Uit de „Christian Journal” knippen we:

Zooals de lezers kunnen weten wordt er in de Presb. kerken in ons land reeds jaren strijd gevoerd tusschen de modernen en orthodoxen. De brandpunten waren steeds de Synodes en de Princeton seminarie.

Laatstgenoemde inrichting had zich tot hiertoe, onder de bekwaame leiding van mannen als Machen, Wilson, Vos, en anderen, weten te handhaven als een orthodoxe inrichting, doch door een besluit van de laatst gehouden Synode zijn de deuren wijder opengezet voor de modernen, zoodat een viertal professoren, waaronder ook Dr. C. Van Til, hun ontslag hebben ingediend, en nu, gesteund door een groot getal leiders, in de Presb. kerken, een eigen vrije Theologische School zullen openen (wij stellen ons voor in gelijken geest als de Theologische Faculteit aan de Vrije Universiteit te Amsterdam).

Op een gehouden vergadering van professoren, predikanten, onderlingen en verdere belangstellenden, is de vorige maand een geestdriftige vergadering gehouden te Philadelphia, Pa., en besloten, om aanstaanden herfst een nieuwe Theol. School te openen in de omgeving van genoemde stad.

Staannde de vergadering werd reeds \$ 22.000 ingetee- kend voor het bouwfonds waarvoor men ongeveer \$ 50.000 noodig heeft. Er is geen twijfel aan, dat binnen korten tijd meer dan dit bedrag bij elkander zal zijn, daar vele leden der kerkengroep sterke voorstanders zijn van de oude, beproefde waarheid.

Ongetwijfeld zullen vele studenten die in 't verleden te Princeton hebben gestudeerd hun studien voortzet- ten aan deze nieuwe inrichting van Hooger Onderwijs, en studenten van andere scholen, die hun opleiding compleet zoeken te maken, zich bij hen aansluiten.

Ook uit dit geval blijkt weer, dat de geschiedenis zich herhaalt; zoodra de kerken afzakken en afdoelen, komt er opwaking, reformatie, een ijveren voor de zaak des Heeren, en een roepen: Kiest u heden wien gij dien- en wilt!

In dit bericht zit iets vreemds.

Het seminarie van Princeton, waaraan mannen als Alexander, de drie Hodges, Vos, Armstrong, Dick Wilson en zoveel anderen arbeidden, wordt ernstig bedreigd.

Zij, die zich „gematigden” noemen, willen de deur openstooten voor het modernisme.

Scheuring scheen reeds lang onafwendbaar.

Thans is de teerling geworpen.

Enkele getrouwen blijven nog te Princeton.

Andere getrouwen stichten een nieuw Seminarie.

Zou dat geen voorbode zijn van de scheuring in de Presbyterianische kerk zelf?

Wij vermeten ons niet over dit alles een oordeel uit te spreken.

Indien onze raad iets vermocht, zou het deze zijn: Calvinisten uit de Presbyterianische, Chr. Geref. en Geref. kerken in Amerika, sluit u nauw aan een!

HEPP.

PERSCHOUW.

Nader antwoord aan „De Rotterdammer”.

Afwezigheid is oorzaak geweest, dat ik thans niet de beschikking heb over den volledige inhoud van wat „De Rotterdammer” schreef. Het vervolg op het- geen ik verleden week opmerkte, zal ik dus moeten laten wachten tot het volgende nummer van ons blad.

Vroegere preekmanier.

Amandi schrijft in „Westl. Kb.”:

Na de stichting der verschillende Hooge scholen met hun sterk naar voren tredend theologisch ka- rakter, volgde voor ons Vaderland een tijd van groei, bloei, wereldmacht en wereldwoede.

Dat had op tal van predikanten en diens op de prediking een noodlottigen invloed.

Voor velen werd de beoefening der Grieksche en Romeinsche klassieken, op zichzelf onmisbaar voor den theoloog, oorzaak, dat zij zich zelf geheel in die oude heidensche wereld verloren.

Wat middel had moeten blijven tot hunne vor- ming, want teuselde de uitdrukkingwijze voor hunne prediking.

Wel lag dat eenigszins in den geest des tijds. Ook in de Letterkunde ontmoet ge een plunderen voor beeldspraak en uitdrukkingwijze van de oude klassieken, waar misschien de oude Grieken en Ro- meinen zelf niet bij hadden gekund.

Het schoot vaak of de oude goden en godinnen van Griekenland en Rome nog bestonden.

Preeken uit de tweede helft der 17e eeuw en uit de 18e eeuw zijn dikwerf doorspekt met Grieksche en Latijn, een wemelen van allerlei klassieke be- namingen.

Het eenvoudige volk nam daarvan niet veel anders mede, dan een diepen indruk van de geleerdheid van den dominee en niet minder diep besef van zijne eigene onkunde.

In een preek uit het jaar 1688, over Gen. 17:1, heeft de prediker het over de benamingen, die aan de godinnen Iris, Ceres en Diana gegeven werden, waarna later nog eene aaphaling volgt uit Ovidius.

Dezelfde prediker hield in 1690 een preek voor de Stadhoudelijke familie, over Ez. 20:37. Daarin komen — schrijft niet — Diodorus, Lucianus, Herodo- tus, Plinius, Vergilius, Juvenalis e.a. voor. De hoor- ders komen te weten, hoe offerdieren bij de Grie- ken werden genoemd, en krijgen onderrecht omtrent de „sphragistai”, Egyptische priesters, die het offer- vee keurden, over de „decimatie”, een legerstraf, waarbij telkens de tiende man gedood werd, over het woord „eirone”, vrede, en „conjugium” de hu- welijksverbintenis.

Deze in druk gegeven preek heeft 46 bladzijden kwartoformaat aan tekstverklaring. Dan volgt de „toe- passing”. Bij den bedoelden prediker — dat moet er bij gezegd — vergoedde deze laatste uitnemend veel van den bombast, waarmede de uitlegging over- laden was.

Bij velen was de stijl bovengemate gezwellen. De preek was verdeeld in deelen, onderdeelen en onder- deelen van onderdeelen.

Van het eerste, die gezwollenheid, vindt ge in die oude preeken voorbeelden te over. Zoo bevestigde Kornelis van Rie z'n zoon te Rockanje. In de preek zelf over Ezra V:11, komt Chaldeeuwisch en Grieksche voor; vermoedelijk voor de inboorlingen van Rockanje dagelijks gebruikte talen. Dan wordt zoonloof op het hart gebonden: „Uw gedurige beooging zij de ge- meente, hoe langer hoe meer te fatisceeren”. De jonge predikant moet daartoe gebruiken: „de hamer van het Woord, die een steenrots te pletter slaat; de heiligt der wet; de schaafl des evangelies; en de boor des gebeds”. Alzoo een halve timmer- manswinkel. Of papa zelf daarbij spijkers met koppen sloeg, valt te betwijfelen.

Natuurlijk waren er ook anderen. Toch bleef in het algemeen bijbeltaal vreemd en was bepaald teksttoepassing zeldzaam.

Wel was ze er. Bijzonder scherp en op den man af was bijv. de preek van Pierre Jacques Courtonne, een Waalsch predikant, die in Den Haag, ook toen — let wel — de hofstad, preekte over den Ka- merling naar de volgende verdediging. Wij ontmoeten hier:

1e. een hoveling, die de H. Schrift leest, iets wat al zeer vreemd is;

2e. een hoveling, die zijns onwetendheid bekent; iets wat nog vreemder is;

3e. een hoveling, die aan zijne minderen vraagt hem te onderrichten; wat al weder vreemder is;

4e. een hoveling, die zich bekeert; iets wat nog het allervreemdste is.

Of die verdediging door de aanwezige hovelingen met bijzonder veel genoegen gehoord is, valt te betwijfelen. Dat de preek zelf hen het voorbeeld van den Kamerling moge hebben leeren volgen, is te hopen.

Bij de Waalschen was echter de preekmethode veel anders en ook eenvoudiger dan bij de Neder- landsche Gereformeerden.

Die algemeen gevolgde preekmanier; dat deelen en weer deelen; die aparte en gezwollen taal; dat alles heeft nog zeer lang nagewerkt. En wel, waar- men dat misschien het minst zou verwachten.

De onvoorwaardelijk trouwe lofzeggers van den „goe- den ouden tijd” zouden in drommen de kerk uitloopen, als iemand op deze ouderwetse manier ging preeken.

Voor wie is de dogmatiek?

Prof. de Zwaan schrijft in het Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur:

Wij zijn zoo gewoon om „de dogmatiek” te zien als een zaak van deskundigen. Voor den domi- nee en andere „theologisch geïnteresseerden” is zij van belang. Als er over het Christendom moet nage- dacht en gesproken worden, moet dat natuurlijk grondig en goed en deskundig gebeuren. Zoo is het, maar wat niet zoo is, is nog belangrijker! Het is een dwaasheid te meenen, dat er zoo iets kan zijn als een „dogmatiek”, die zou bestaan in „weten- schappelijk denken en praten over „het Christen- dom”, terwijl de rest der menschheid best „Christen” kan zijn, zonder „daaraan te doen”. Neen, als God tot ons spreekt, spreekt Hij tot den heelen mensch. Mensch-zijn, Christen-zijn sluit in, dat onze geest daardoor gegrepen wordt, geschud wordt, en tot ontwakning komt. Zoo spreekt ook de Heer zelf van het liefhebben van God met geheel uw hart, geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met alle krachten.” Duidelijker kan het niet.

Tot zulke lezers spreekt Paulus: aan andere heeft hij zelfs niet gedacht. Dat er menschen zouden kun- nen zijn, die zich „ïnteresseeren” voor het Christen- dom, kon niet bij hem opkomen. Had hij ze zijn brieven ter hand zien nemen, hij zou ze hun uit de vingers hebben gerukt.

Dit zegt prof. de Zwaan, die onder de ethischen een der waarschuwende figuren is.

Hieronder volgt nog iets over de ethischen.

Hoe ziet men de dogmatiek?

En dit schrijft, in hetzelfde nummer van het „Algemeen Weekblad” de O. Noordmans te Laren (in een recensie van een boek, door een kerkelijk- en theologisch gerefor- meerde geschreven):

Het is echter geen kleinigheid de waarheid van apostelen, kerkvaders en reformatoren te belijden. Kuypert wist dat ook wel in 1878, dat we de harp wel in het venster kunnen zetten, maar dat de Geest den toon moet geven. Dat besef mis ik wel eenigz- zins in dit boekje. Het werk van Christus, waar het

hier over gaat, het Kruis, maakt ons niet ingenomen met „onze menschen” en onze belijdenis. Onder het Kruis heeft niemand Christus beloden. Alleen de moordenaar aan het kruis. De bijbel is wel helder en de waarheid staat er duidelijk in. Maar de zaken, waar het over gaat, zijn Goddelijk en geestelijk. En wanneer we de bijbelsche uitspraken netjes in 't gelid gezet hebben, dan is het nog niet zeker, dat we de waarheid Gods hanteeren. Daarop komt het aan, ook bij de evangelisatie.

Tusschen den ernst van prof. de Zwaan en de eenigz- zins laetdunkende vermoedheid van de Noordmans schommelen de ethischen tegenwoordig in.

En zoolang zij over den dogmatischen arbeid zoo decli- neerd-genadig zullen spreken als hier gedaan wordt, zal de betere wil van prof. de Zwaan geen discipelen werven. Want dat weten de gereformeerden ook wel, „dat de bijbelsche uitspraken” niet „netjes in het gelid gezet” moeten worden door hen. Ze doen dat ook volstrekt niet. Maar vele ethische broeders, die niet zien welke denk- methode hier werkt, qualificeeren den ernst ervan dik- wijls op deze lichthartige manier tot lichthartig spel. Bij voorhaat onttrekken ze zich aan de mogelijkheid van praktische gehoorzaamheid aan prof. de Zwaan's advies, in concreten vorm.

Overigens begrijpen we niet, noch den ernst, noch de zakelijkheid van die opmerking over hen, die stonden „onder het kruis”. Maria, Johannes, de vrouwen dan?

Het (imaginaire) contrast tusschen belijdende kerk en belijdeniskerk.

Het „Algemeen Weekblad” schrijft over prof. Hait- jema's brochure: „Gebondenheid en Vrijheid in een be- lijdende kerk”. Van wat de hoogleeraar wil geeft het blad deze typeering:

Hiermede hangt nauw samen wat de S. meent te moeten stellen tegenover de juridisch-confessioneele, wier reglementaire belijdenishandhaving hij verworpt. Het is niet heel duidelijk, wat hij hier bedoelt, maar in ieder geval mag slechts de levende, sprekende, be- lijdende kerk aan een handhaving der belijdenis den- ken. En die belijdenis — wij lezen het met blijdschap — mag geen dood ding zijn: in een levende kerk be- hoort zij telkens weer geleefd te worden. Het gaat niet om de belijdenis, maar om het Woord Gods in die belijdenis. En dan vallen levend belijden en toetsen natuurlijk samen.

Hierop wordt dan als volgt critiek geöfend:

Wat de S. wil, is echter een onmogelijk ding. Hij wil een reglement, dat geen reglement is, en een belijden, dat geen spreken, maar procedure is. Want tot dat uiterste zal het, in zijn gedachtegang, wel moeten komen, al is hij vriendelijk genoeg om er zich niet in te verheugen en voorzichtig genoeg om groote voorzichtigheid aan te bevelen. Prof. H. wil zijn levende, belijdende kerk tucht doen oefenen. Misschien zal zij dat ook wel doen, maar op een ietwat andere wijze; misschien oefent zij, wanneer ze eenmaal begint te spreken, een vernietigende tucht over onze reglementen en onze richtingen. Maar, aan- gezien H. niet denkt aan een beroving van „gansch de kerk”, doch aan een reorganisatie van de Her- vormde Kerk, mag hij wel paradoxaal zijn, gelijk de ware Kerk eischt, maar alleen in zijn toelichting: zijn stelling opent de deur voor fatale practijk.

Daar staat de paradox, sterk en zuiver: kerkrecht- lijke leertucht is „noodzakelijk, hoewel bij ons men- schen onmogelijk”. De Kerk moet spreken, maar, aangezien zij door menschen spreekt, mogen we nooit zeggen, dat zij „beslag kan leggen op de ma- jeesteitlijke stem van den heiligen God”. Prachtig! En daarom, zoo konden wij zeggen: geen reglement kan deze paradoxen vastleggen, zij kunnen alleen werke- lijkheden worden, wanneer God aan Zijn Kerk een wonder doet. En waarom zou Hij dat niet doen? Maar neen, er moet een voorstel zijn bij de Synode, en die is op paradoxen niet gesteld, evenmin als het confessioneele volk. Daarom een stelling, die wel zeer weinig paradox is: de kerk mag en moet „het zwijgen opleggen aan hen, die de onduidelijkheid van hare Evangelie-verkondiging op bedissende punten afbreuk doen!”

Als ik confessioneel was, zou ik die „bedissende punten” maar weglaten. Het klinkt erg weinig prin- cipieel. Het is ongetwijfeld vriendelijk bedoeld, zo- iets als: ethischen behoeven zich in het algemeen niet ongerust te maken; vrijzinnigen natuurlijk wel. Maar ik weet al van te voren hoe het zal worden uitgelegd.

Het komt ons voor, dat deze critiek, die naar nuchter- heid vraagt, vrijwel overeenkomt met wat ons blad her- haaldelijk heeft opgemerkt over de ideeën van prof. Haitjema, al is natuurlijk de waardeering en de gezichte- hoek in beide gevallen een tegenovergestelde. Zoolang prof. Haitjema zijn paradoxaal waarheid blijft prediken op de manier, waarop dat geschied is (zonder de scherpe punt af te slijpen van het woord paradoxaal) zal hij even- min waarlijk confessioneel zijn, als een kerkorganisatie kunnen begründen, die leertucht oefent.

Krantenbederf.

F. Goenen schrijft in „De Groene Amsterdammer”:

Of het ligt aan een toenemende oppervlakkigheid van geest, die coute que coute sensatie noodig heeft, of aan de hevige concurrentie, die al maar meer moet geven, of blootelijk aan het Amerikaansche voorbeeld, of aan dit alles te zamen, — zeker is, dat langzaam aan onze couranten ver-Amerikaniseeren. De dogmatische ver- dwijnt uit de kolommen, de losse, lichte afwisseling neemt haar plaats in, hartelijk verbonden met brutalite- it en indiscretie. Sensatie en nog eens en nog meer